

MEĐUNARODNOJ ORGANIZACIJI RADA

INICIJATIVA

-----O-----

Obraćamo Vam se povodom Zaključka o naknadi za ishranu u toku rada i regresa za korišćenje godišnjeg odmora u javnim službama koji je doneo Vrhovni kasacioni sud Republike Srbije na sednici Građanskog odeljenja dana 5. jula 2022. godine, u kojem zaključku Vrhovni kasacioni sud izražava stav da zaposleni kojima se plate isplaćuju u visini vrednosti minimalne zarade u javnim službama, kao korisnicima budžetskih sredstava, ostvaruju pravo na naknadu troškova za ishranu u toku rada i regresa za korišćenje godišnjeg odmora po osnovu rada, primenom koeficijenta za obračun i isplatu plata u kojem je sadržan dodatak na ime tih naknada i sastavni je deo koeficijenta za svakog zaposlenog.

U prilogu: Zaključak Vrhovnog kasacionog suda o naknadi za ishranu u toku rada i regresa za korišćenje godišnjeg odmora u javnim službama.

Predmetni Zaključak Vrhovnog kasacionog suda je protivan svim zakonskim propisima i smatramo da kao takav ne može da opstane u pravnom poretku Republike Srbije, uzimajući u obzir odredbe Zakona o radu, Ustava Republike Srbije, Posebnih kolektivnih ugovora za škole, zdravstvene ustanove, ustanove za socijalnu zaštitu, za predškolske ustanove i mnoge druge ustanove, ugovora o radu koji su poslodavci zaključili sa zaposlenima, a naročito uzimajući u obzir sadržinu Konvenciju međunarodne organizacije rada broj 131 o utvrđivanju minimalnih plata s posebnim osvrtom na zemlje u razvoju, koju je 1982. godine ratifikovala i Republika Srbija.

Navedeni propisi predviđaju pravo zaposlenih koji ostvaruju minimalnu zaradu da im budu isplaćeni troškovi za ishranu u toku rada i regres za korišćenje godišnjeg odmora, jer navedene naknade ne mogu biti sadržane u minimalnoj zaradi već se posebno obračunavaju na zaradu.

Konvencija međunarodne organizacije rada broj 131 o utvrđivanju minimalnih plata s posebnim osvrtom na zemlje u razvoju, član 3. garantuje zaposlenima minimalnu zaradu, odnosno nadnicu koju niko ne može da umanjuje, niti u istoj mogu biti sadržani dodaci zarade, odnosno naknade zarada, jer je minimalna zarada garantovana i ne može da se umanjuje, a koja se utvrđuje prema a) potrebama radnika i njihovih porodica, vodeći računa o opštem nivou plata u zemlji, troškovima života, davanjima iz socijalnog osiguranja i relativnom životnom standardu drugih društvenih grupa, kao i b) ekonomske faktore, uključujući zahteve ekonomskog razvitka, nivoa produktivnosti i potrebu da se postigne i održi visok nivo zaposlenosti.

Članom 111. Stav 4. Zakona o radu određeno je da po isteku roka od šest meseci od donošenja odluke o uvođenju minimalne zarade poslodavac je dužan da obavesti reprezentativni sindikat o razlozima za nastavak isplate minimalne zarade.

Napred navedena odredba ukazuje da isplata minimalne zarade ne sme biti pravilo već da predstavlja izuzetak u pogledu obračuna i isplata zarada, te da poslodavac mora da opravda razloge zbog kojih zaposlenom isplaćuje minimalnu zaradu, kao i da se minimalna zarada može isplaćivati samo određeni, kraći, period. Međutim, u Republici Srbiji, zaposleni u državnim odrazima, ustanova i drugim javnim službama po pravilu ostvaruju minimalnu zaradu ili zaradu nižu od minimalne ceo svoj radni vek, a pored toga Vrhovni kasacioni sud Republike Srbije ovakvim zaključkom indirektno onemogućava da pored te minimalne zarade ostvare i pravo na naknadu za ishranu u toku rada i regres za korišćenje godišnjeg odmora.

Članom 2. stav 1. Zakona o platama u državnim organima i javnim službama utvrđeno je da se plate zaposlenih u javnim službama utvrđuju na osnovu: osnovice za obračun plate, koeficijenta (koji se množi osnovicom), dodatka na platu i obaveza koje zaposleni plaća po osnovu poreza i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje iz plate u skladu sa zakonom.

Članom 118. stav 1. tačka 5. i tačka 6. Zakona o radu navodi se da zaposleni ima pravo na naknadu troškova za ishranu u toku rada, ako poslodavac ovo pravo nije obezbedio na drugi način, kao i na regres za korišćenje godišnjeg odmora.

Zaposlenima koji primaju zaradu u visini minimalne zarade pripada pravo na naknadu troškova za ishranu u toku rada i za regres za korišćenje godišnjeg odmora prema Zakonu o radu i prema Opštim i Posebnim kolektivnim ugovorima.

Vrhovni kasacioni sud u Zaključku ističe da Zakon o platama u državnim organima i javnim službama, kao lex specialis, isključuje primenu odredbi Zakona o radu iako se, u ovom slučaju, Zakonom o radu daju veća prava radnika. Takođe, Vrhovni kasacioni sud navodi da se Zakon o budžetu i Zakon o budžetskom sistemu imperativno primenjuju u odnosu na druge zakone, te ukazujemo da je ovakvo shvatanje suda neprihvatljivo jer je su prava radnika i socijalna zaštita prioritet, i nikako se ne mogu umanjivati utvrđena prava radnika zbog budžetskih propisa.

Grupa radnika u koju spadaju zaposleni u javnim službama koji ostvaruju minimalnu zaradu ili zaradu manju od minimalne po shvatanju ovog Zaključka NEMAJU pravo na isplatu naknade troškova za ishranu u toku rada i regresa za korišćenje godišnjeg odmora. Ovoj grupi radnika je isplaćivana osnovna zarada u visini MINIMALNE ZARADE ILI NIŽA OD MINIMALNE ZARADE, TE IM NIJE ISPLAĆIVANA NAKNADA ZA ISHRANU U TOKU RADA I REGRES ZA KORIŠĆENJE GODIŠNJEG ODMORA, JER ONE NE MOGU BITI SADRŽANE U MINIMALNOJ ZARADI!

S obzirom na navedeno pogrešan je zaključak Vrhovnog kasacionog suda da je zaposlenima kroz koeficijent obračunata i isplaćena naknada troškova za ishranu u toku rada i regres za korišćenje godišnjeg odmora iz sledećih razloga:

Najpre se ukazuje da je i u opštem režimu radnih odnosa - Zakonom o radu, u članu 118. stav 1. tačka 5. i 6. predviđeno pravo zaposlenog na naknadu troškova za ishranu u toku rada i regres za korišćenje godišnjeg odmora.

Takođe, pravo zaposlenih na naknadu troškova za ishranu u toku rada i regres za korišćenje godišnjeg odmora, na čiji se radni režim primenjuje Zakon o platama u državnim organima i javnim službama, proizilazi upravo iz člana 4. stav 2. ovog Zakona kojim je propisano da „koeficijent sadrži i dodatak na ime naknade za ishranu u toku rada i regresa za korišćenje godišnjeg odmora“. Dakle, zakonodavac je svim zaposlenima u državnim organima i javnim službama, pa i zaposlenima, priznao pravo na naknadu troškova za ishranu u toku rada i regresa za korišćenje godišnjeg odmora ali je opredelio da se ove naknade isplaćuju kroz platu odnosno kroz koeficijent za isplatu plate.

Međutim, u konkretnom slučaju, situacija je značajno drugačija.

Članom 111. stav 6. Zakona o radu propisano je da „zaposleni koji prima minimalnu zaradu, ima pravo na uvećanu zaradu iz člana 108. ovog zakona, na naknadu troškova i druga primanja koja se smatraju zaradom u skladu sa Zakonom“ dok je stavom 7. istog člana propisano da je „osnovica za obračun uvećane zarade iz stava 6. ovog člana minimalna zarada zaposlenog“.

Da je ovakvo tumačenje ispravno govori u prilog i činjenica da poslodavac nakon uvećavanja plate zaposlenom (obračunate kao proizvod koeficijenta i osnovice) do visine minimalne zarade, kao osnovicu za obračun dodatka na platu u vidu vremena provedenog na radu (minuli rad) uzimao obračunatu minimalnu zaradu, u kom delu ispravno primenjuje odredbe Zakona o radu, što pak ne čini u pogledu tražene naknade troškova za ishranu u toku rada i regres za korišćenje godišnjeg odmora.

Ukoliko bi se pak, kao ispravno prihvatilo tumačenje Vrhovnog kasacionog suda da je zaposlenima kroz koeficijent isplaćena i naknada troškova za ishranu u toku rada i regres za korišćenje godišnjeg odmora u situaciji kada proizvod koeficijenta radnog mesta zaposlenog i osnovice daje platu nižu od minimalne zarade te da je tako obračunata plata u celom spornom periodu uvećavana – dopunjavana do visine minimalne zarade onda se dolazi u situaciju da je zaposlenom plata isplaćivana u visini nižoj od minimalne zarade jer minimalna zarada ne može u sebi sadržati uvećanje ma po bilo kom osnovu.

Osnovanost zahteva potvrđuje i presuda Vrhovnog kasacionog suda pod posl. br. Rev2 1557/2019 od 13.02.2020. godine, kojom je preinačena presuda Apelacionog suda u Novom Sadu pod posl. br. Gžl 1179/18 od 14.01.2019. godine utoliko što je odbijena kao neosnovana žalbe tuženog i potvrđena presuda Osnovnog suda u Novom Sadu P1 1869/17 od 12.03.2018. godine.

Dokaz: 1. Presuda Osnovnog suda u Novom Sadu pod posl. br. P1. 1869/17 od dana 12. marta 2018. godine.

2. Presuda Vrhovnog kasacionog suda pod posl. br. Rev2 1557/2019 od dana 13. februara 2020. godine.

Zaključkom Vrhovnog kasacionog suda Republike Srbije o naknadi za ishranu u toku rada i regresa za korišćenje godišnjeg odmora u javnim službama koji je donet na sednici Građanskog odeljenja dana 5. jula 2022. godine direktno su prekršene odredbe Konvencije međunarodne organizacije rada broj 131 o utvrđivanju minimalnih plata, s posebnim osvrtom na zemlje u razvoju. Međunarodna organizacija rada ne sme dopustiti Republici Srbiji, koja je ratifikovala ovu Konvenciju 1982. godine i obavezala se da će ustanoviti sistem minimalnih nadnica koji obuhvata sve grupe radnika čiji uslovi zaposlenja zahtevaju njihovu zaštitu, da ovako grubo krši prava najugroženijih radnika, već mora stati u odbranu prava radnika, kao i u odbranu Konvencije rada broj 131 o utvrđivanju minimalnih plata, s posebnim osvrtom na zemlje u razvoju.

Dana 21. jula 2022. godine

Podnosioci inicijative:

Nezavisni sindikat prosvetnih radnika Vojvodine,
Trg Slobode 3 Novi Sad
Predsednik IO NSPRV Dušan Kokot

